Skapat av
Wallinder Catrin, PLkvg
Dokumentdatum
2024-03-25
Konfidentialitetsnivå
1 Ej känslig
Ärendenummer
TRV 2018/92707 och N2018/04484/TS

Redovisning av regeringsuppdraget Horisontella samarbeten och datadelning för ökad fyllnadsgrad och transporteffektivitet – verksamhetsår 2023

Uppdraget

Syftet med uppdraget är att i dialog med berörda aktörer utarbeta förslag på system för informationsutbyte och öppna data för horisontell samordning och ökad transporteffektivitet och minskad klimatpåverkan genom ökad fyllnadsgrad. Arbetet påbörjades hösten 2018 och pågår under hela den beslutade planperioden (2018–2029). En beskrivning av regeringsuppdraget med publicerade resultat finns presenterade på uppdragets webbsida[1] på Trafikverkets webbplats. Regeringsuppdraget bedrivs inom VO Planering och avdelning Transportkvalitet, enhet Gods & ITS på Trafikverket. Catrin Wallinder är uppdragsledare.

När Trafikverket tilldelades regeringsuppdraget 2018 var syftet att åstadkomma ett fungerande system för horisontell samordning av varuflödens transporter genom att initiera och främja samverkan mellan branschaktörer. Under arbetet gång har syftet förändrats till följd av resultaten i delrapport från 2019, förstudie från 2020 och en legal studie från 2021. Syftet har ändrats till att uppdraget i stället långsiktigt bidra till en omställning av marknaden genom dialog med berörda aktörer för att stödja utvecklingen av datadelning och horisontella samarbeten. Uppdraget bidrar till att system för datadelning på marknaden kan utvecklas och till att horisontella samarbeten initieras samt att kunskap om uppföljning av begreppet fyllnadsgrad utvecklas. På sikt ska detta leda till ökad transporteffektivitet och bidra till minskad miljöpåverkan.

Utifrån den budget på upp till 1 miljon kronor som Trafikverket tilldelas per år är tre möjliga centrala delar identifierade där uppdraget kan göra nytta i ett långsiktigt perspektiv:

- Initiera forskning och utveckling
- Delta i nätverk och samarbeten
- Kommunicera och sprida kunskap

[1] *Uppdragets webbsida länk* Horisontella samarbeten med stöd av datadelning för ökad fyllnadsgrad - www.trafikverket.se

Dokumentet är elektroniskt undertecknat

Skapat av
Wallinder Catrin, PLkvg

Dokumentdatum
2024-03-25

Summering av redovisningar och verksamhet 2018–2022

Den första delrapporteringen av uppdraget som gjordes till regeringen våren 2019 visade att det tekniskt är möjligt att utveckla och förvalta system för öppna data. Inför delrapporteringen gjordes intervjuer med branschaktörer där flera angav att de är villiga att dela begränsade data under förutsättning att de i gengäld erhåller nyttor för den egna organisationen. Utveckling och förvaltning av system kräver en neutral organisation som innehar marknadens förtroende. Utredningen visar att systemet behöver vara offentligt finansierat. För en ökad transporteffektivitet genom tillgång till data krävs en långsiktig satsning. Privata aktörer har svårt att investera i utvecklingen av sådana tjänster med nytta för andra än egna kunder. I anslutande dragning för godstransportrådet och i dialog med departementet tydliggjordes att ett utökat uppdrag att påbörja en utveckling av system med öppna data för varuflöden inte är aktuellt.

Hösten 2019 inledde Trafikverket och CLOSER ett gemensamt arbete med att utreda hur horisontella samarbeten skulle kunna realiseras. Arbetet resulterade i en förstudie med slutsatsen att vidare utredning av förutsättningsskapande åtgärder behöver genomföras. Lärdomar från förstudien är att flera förutsättningar saknas för att fullskaligt driva horisontella samarbeten. Det finns inte tillräckligt många bra exempel på horisontella samarbeten där data delats och samverkan inletts för att öka fyllnadsgrader i godstransporter. En lärdom är också att det är viktigare att resonera om tillgången till data genom datadelning snarare än öppna data.

Det har även blivit tydligt att legala aspekter kring horisontella samarbeten och datadelning behöver belysas. Hösten 2021 färdigställdes en utredning av legala aspekter för datadelning och horisontella samarbeten där existerande regelverk analyserades. Slutsatserna är att konkurrenslagen kan vara ett hinder för horisontella samarbeten och datadelning. Konkurrenslagen ska säkra ekonomisk nytta för kund, miljönytta är inte ett värde i tolkningen av konkurrenslagen.

FOI projektet Transparenta Transporter drivs tillsammans med Helsingborgs Stad där möjligheterna med en transparent digital plattform för varutransporter till stadens enheter utreds. Tanken är att pröva om det finns möjlighet att samordna eller samlasta leveranser om transportbehovet synliggörs. Projektet ingår i det CEF-finansierade programmet FEDeRATED och har pågått från 2020 till slutet av 2022. Projektet har framgångsrikt visat att det finns potential att samlasta via datadelning i de begränsade tester som genomförts i projektet. Projektet förlängs att pågå även under 2023 med inriktning att utveckla datadelningsfunktion för stadens leverantörer. FEDeRATED avslutas i november 2023.

TMALL 0423 PM 3.0

Dokumentet är elektroniskt undertecknat

I regeringsuppdraget har dialog förts med ett urval av akademiker och näringslivsaktörer kring begreppen fyllnadsgrad och transporteffektivitet. Detta har diskuterats som ett resultat av att vi under förstudien konstaterade att dessa begrepp inte har tydliga definitioner och att det saknas mått och mätmetoder. Hur ska uppdraget kunna påvisa resultat om det inte är mätbart? Diskussioner med ett antal aktörer har resulterat i att VTI har beskrivit och beviljats ett FOI-projekt TRYFFEL. Trafikverket finansierar och har för avsikt att vara aktiva i forskningsprojektet som startade 2022 och pågår till 2025. Projektsyftet är att utveckla och operationalisera ändamålsenliga, tillförlitliga, åtkomliga och kostnadseffektiva effektivitetsmått (nyckeltal) för analys av det svenska godstransportsystemet. Under 2022 har första fasen i form av en förstudie genomförts. Förstudien har föreslagit 4 olika arbetspaket som startas under 2023.

Under året har medarbetare i uppdraget deltagit i CLOSER:s nätverk och bidragit med kunskap och inspiration för att utveckla dialoger mellan olika aktörer. Aktuella nätverk är:

- Nationellt Logistikdatalabb.
- Plattform Framtidens hållbara e-handel (ASTER).
- Fokusgrupp Digitaliserad logistik.
- Fokusgrupp Urban logistics.
- AI Enhanced Mobility.

Genomförda aktiviteter och leveranser 2023

Under 2023 har följande aktiviteter och leveranser genomförts:

FOI-projekt - Transparenta transporter

Projektet Transparenta Transporter har slutförts tillsammans med Helsingborgs Stad där möjligheterna med en transparent digital plattform för varutransporter till stadens enheter utretts. Projektet har under 2023 utvecklat och testat ett enkelt system (SAM) för datadelning mellan leverantörer, ett fåtal utvalda, och staden. Ambitionen i Helsingborgs Stad är att gå vidare med utveckling kopplad till inköp och transporter med fler leverantörer. FEDeRATED genomförde den 30 november 2023 en resultatkonferens i Bryssel. Slutrapport planeras att publiceras i april 2024.

FOI-projekt – Transporteffektivitet och fyllnadsgrad: analys och åtgärdsförslag för ökat resursutnyttjande (TRYFFEL)

Under 2022 har första fasen i form av en förstudie genomförts. Förstudien har föreslagit 4 olika arbetspaket som pågått under 2023. De fyra arbetspaketen är:

TMALL 0423 PM 3.0

Dokumentet är elektroniskt undertecknat

- AP1: Operationalisering av transporteffektivitet
- AP2: Effektiviseringspotential av ökad inre fyllnadsgrad
- AP3: Tjänstekvalitet och transporteffektivitet
- AP4: Skattning av samordningsförluster

Frågeställningarna är komplexa och ambitionen med projektet är att tydliggöra frågeställningar och påbörja svar enligt projektets syfte.

Samverkan inom CLOSER:s nätverk

Under året har vi deltagit i CLOSER:s nätverk och bidragit med kunskap och inspiration för att utveckla dialoger mellan olika aktörer. Aktuella nätverk är:

- Nationellt Logistikdatalabb.
- Plattform Framtidens hållbara e-handel (ASTER).
- Fokusgrupp Digitaliserad logistik.
- Fokusgrupp Urban logistics.
- AI Enhanced Mobility.

Dialog med näringslivet

Under vinter och vår 2022–2023 har dialog med ett tiotal företag genomförts. Företagen har utveckling och förvaltning av stödsystem för varuägares och transportörers logistikflöde som affärsmodell. Slutsatserna utifrån dialogerna är att det finns potential och även visst intresse att utveckla funktioner i systemen kopplat till optimering av transporter. Under hösten har vi i dialog med forskningsaktören VTI formulerat en förstudie för att undersöka potentialen ytterligare. Ambitionen är att kunna formulera ett FOI-projekt med inriktning optimering av transporter med stöd av datadelning. I förstudien har vi valt att gå vidare med fyra företag som har varuägare som kunder. Förstudien genomförs av VTI och löper från oktober 2023 till mars 2024.

Omvärldsbevakning datadelning i Europa

Under 2023 har en del av fokus i uppdraget varit att undersöka utvecklingen i Europa. Vi har bevakat information från forumen Logistics Innovation through collaboration in Europe (ALICE), Digital Transport and Logistics Forum (DTLF). Vi har även deltagit i den internationella konferensen ”Physical Internet Conferece” (IPIC) 2023, där vi höll en presentation. Slutsatser från omvärldsbevakningen är att utvecklingen hos de företag som ligger i framkant i Sverige motsvarar den i flera andra europeiska länder. Många av företagen agerar på den europeiska eller internationella marknaden. Inom forskning och utveckling finns potential att lära av varandra inom Europa och internationellt detta visar bl a samverkan inom FEDeRATED.

TMALL 0423 PM 3.0

Dokumentet är elektroniskt undertecknat

Skapat av
Wallinder Catrin, PLkvg

Dokumentdatum
2024-03-25

Inriktning på verksamheten 2024

Under 2024 pågår arbetet i de fyra arbetspaketen inom TRYFFEL och från regeringsuppdraget deltar vi genom att följa resultaten. Arbetet med förstudie och ambitionen att initiera ett utvecklingsprojekt i samverkan med företag som utvecklar och förvaltar system för varuägare i logistikflödet fullföljs. Vi fortsätter vårt deltagande i CLOSERs nätverk. Bevakning av utvecklingen i omvärlden och då framförallt i Europa fortgår även under 2024.

Inom Trafikverket finns pågående arbete med att samla initiativ inom mobilitetsområdet (EMDS) under en ”förvaltnings/samarbetes plattform” benämnd EDIC. Även för eFTI (digitaliserade fraktdokument), beslut av implementerings akt som antogs 19 dec, kommer ett arbete med effektivare datahantering och förenklat utbyte mellan aktörer att genomföras. Regeringsuppdraget följer dessa arbeten och bidrar vid behov.

TMALL 0423 PM 3.0

Dokumentegenskaper: *Skapat av Wallinder Catrin, PLkvg* Ärendenummer *TRV 2018/92707 och N2018/04484/TS*, Dokumentdatum *2024-03-25*, Konfidentialitetsnivå *[Konfidentialitetsnivå]*, Dokumenttyp PM

Ovanstående textfält är endast avsett att läsas digitalt och får ej tas bort. Det innehåller uppgifter från sidhuvudet och gör att dokumentets egenskaper blir tillgängliga enligt Lag (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service.

Dokumentet är elektroniskt undertecknat